

Jako voda a oheň

Chlapečci a holčičky - jak odlišné světy. Některé dítě se narodí a je jasné, že je to malý mužský nebo něžná princeznička. U jiných tento proces nějaký čas trvá. Přirozené a vrozené rozdíly mezi pohlavími vyžadují i odlišný přístup k výchově. Dítě potřebuje vidět patřičné vzory chování

Okolo dvou let už dítě ví, zda je chlapeček nebo holčička, a dokáže to postupně rozlišovat i u jiných dětí. Některé dvouleté parádnice si nechávají zdobit vlásky sponkami a mašlemi a stejně staří kluci preferují klacíky, házení kamínků, auta a bouchání pěstičkami do stolu. Jsou prostě jiní. A na-prosto jinak s nimi musíte zacházet, pokud je chcete přimět ke spolupráci.

Věčná nápodoba

Podle nejrůznějších sledování se zjistilo, že děvčátka například dávají přednost hře se živými bytostmi, v příbězích se ztotožňují s obětmi, s panenkou si hrají na rodinné události. Rády jsou lékařkami, zdravotními sestřičkami, prodavačkami. Naproti tomu kluci si raději staví z kostek, v příbězích se s oblibou ztotožňují s lupiči a s panenkou si hrají na cokoliv, třeba i na tramvaj či letadlo. Jiné je i jejich myšlení a dovednosti. Holčičky obvykle začínají dřív mluvit a rych-

leji čtou. Samozřejmě že existují výjimky a nic neplatí stoprocentně. Tyto rozdíly se vysvětlují odlišnou činností mozku.

Za to, že se holčička chová skutečně jako holčička a kluk jako kluk, odpovídá část mozku, která se nazývá hypothalamus. A pohlavní nápodoba, kterou má tato část mozku na starosti, funguje už od raného dětství. Dnešní dívky mají dost dobrých vzorů k nápodobě: maminky manažerky, lékařky, učitelky, vědecké pracovnice schopné zvládnout kariéru i domácnost.

Kluci mají bohužel v posledních letech nápodobu podle dobrých vzorů ztíženou: věčně zaneprázdněného otce potkávají pozdě večer či brzy ráno v předsíni. V řadě rodin muž chybí úplně. Výchova synů je pak na matce. Měla by v takovém případě hledat pozitivní mužské vzory ve svém okolí a ve výchově by měla být důsledně přísná a laskavá zároveň. Není to rozhodně snadné! Pokud chcete své děti dobře vychovávat, musíte okamžitě zapomenout na

příkazování, trestání, držení sáhodlouhých kázání či vydírání vlastními pocity. Pokud s nimi chcete dobře vycházet, musíte je získat ke spolupráci a pochopit, že zcela jiné potřeby mají kluci a zcela jiné holčičky. Všechny děti potřebují naši lásku, důvěru a péči, ale v různých dávkách. Chlapci potřebují víc důvěry a dívky naopak mnohem víc péče. Kluci se cítí dobře, když dokáží udělat něco sami, vlastními silami. Pokud se jim dostane uznání, jsou hrdí a vzroste jim sebevědomí. Nic nepotěší malého chlapečka tak, jako když mu řeknete, jestliže vám pomáhá třeba zalít kytky: „Ty jsi můj šikovný pomocníček.“

Chci to dokázat sám!

Často se pak o tom bude chtít i sám ujistit. Kluci si například chtějí dokázat, že si dovedou sami zašněrovat tkaničky nebo vylézt na skluzavku. Pokud se jim snažíte vnutit svou pomoc, budou protestovat, protože

jim bráníte něco dokázat. Pokud se bude matka přehnaně snažit postarat o každou maličkost v životě svého syna, bude mít pocit, že mu matka nevěří. Když naopak pomůžete holčičce, vyloží si to tak, že ji máte rádi.

Matky často své syny oslabují tím, že je zahrnují přehnanou starostlivostí. Naopak otcové mohou dělat opačnou chybu ve vztahu k dceři. Pokud jí dávají namísto péče příliš mnoho důvěry, že zvládne všechno sama, bude se cítit málo milovaná a ukřivděná.

Co potřebují dívky?

Hodně lásky (v tom se obě pohlaví shodují, i když každé dítě dává jinak najevo touhu po něze, pohlázení a láskyplné náruči), péče a pozornosti. Vnímavost k tomu, jaké jsou a co cítí, ale také hýčkáni a chválu. Dívky potřebují pomoc. Nejšťastnější jsou, když cítí, že se jim dostává podpory, pochopení a péče rodičů. Dívky potřebují rodiče, kterým mohou důvěřovat, kteří chápou jejich poci-

ty a přání. Pokud toto chybí, mohou reagovat sníženou důvěrou, komplexem méněcennosti či dojmem, že si nezaslouží lásku. Když dívce nabídnete pomoc, můžete v ní probudit pocit výjimečnosti, hýčkanosti.

Co potřebují chlapci?

Vaši lásku a uznání (za svou práci, schopnosti, samostatnost...). Potřebují obdiv k tomu, aby se dále snažili, a také ocenění za svůj výkon. Tedy víc motivace i povzbuzení.

Pokud nemají motivaci, ztrácejí zájem a mohou se chovat znučeně či nezvladatelně. Když chlapci nabídnete pomoc, může si to vyložit jako projev nedůvěry ve své schopnosti. Dopřejte mu proto dostatek prostoru, aby něco dokázal vlastními silami.

Stejně tak jsou rozdílní dospělí muži a ženy. A největších omylů se mohou dopustit nejen mezi sebou, ale i ve vztahu ke svým dětem. Muži například rádi problémy řeší, zatímco ženy se chtějí často jen vypovídat a najít po-

chopení. Jedním z omylů tatínek je, že problémem svého dítěte zlehčí. (Nedělej si s tím starosti. To není žádný problém. To se stává.) Pak se potomek cítí pokořený či opomíjený. Stejnou chybu ale dokáží udělat i maminky, které jinak samy potřebují, aby jim muži naslouchali. Často zapomínají naslouchat svým dětem a také jim raději nabízejí rovnou řešení. To byste měly udělat jen v případě, že si děti samy o řešení problému řeknou. Většinou stačí více naslouchat a děti se vám potom mnohem více svěřují.

Správné hračky

I při výběru hraček rodiče zvažují pohlaví. Už novorozencům jsou nad postýlku zavěšovány růžové a bílé či výrazně červené a modré hračky. Panenky holčičkám a medvídci, paňácové chlapečkům. Některé hračky jsou neutrální (zvířata, míče, kostky), ale většina je jasně daná. Dívkám vybavení kuchyňky, pračka, vysavač, pokojíčky pro ►

panenky, auta, lodě, vláčky, zbraně, rakety pro chlapečky. Pro rodiče je nepředstavitelné, že by si jejich dítě hrálo s „nesprávnými hračkami“. Spíše budou tolerovat loďčku pro malou holčičku než panenku pro kluka. Už roční dívky se začínají starat o panenku, naučí se, jak s ní zacházet (zatímco kluci ji drží za nohu či hlavu). Kluci se zase učí hrát s auty, mechanickými hračkami. Pohlaví se neliší jen výběrem hraček, ale i stylem hry. Kluci dávají přednost agresivnějším, silovým hrám, dívky naopak upřednostňují hry klidnější.

Jací máme být?

Matky podle některých studií zcela jinak přistupují k narozeným holčičkám a chlapečkům. Chlapci jsou více stimulováni opticky a zvukově než děvčátka. Holčičky zase matky od třech měsíců věku víc chovají a nosí, zatímco chlapec začíná být od tří měsíců vychováván k „chlapeckému stereotypu“. Matka u něj podporuje svalovou činnost. Vybírá polohy, ve kterých musí být aktivnější. Holčičky jsou od šestého měsíce stále více připoutávány k matce, zatímco chlapci jsou naopak vedeni k samostatnosti, fyzické a psychické nezávislosti. Motiv takového chování je jasný. Malí chlapci mají být podle očekávaných vzorů chování nezávislí, mají vše prozkoumat a ovládnout. Dívky mají zůstat „ženštější“.

Text: Martina Hronová, Regina Rothová a PhDr. Václav Mertin / Foto: Išfa, R. Voleman

Stereotypy chování umožňují rychleji se orientovat v lidech a vztazích

Odmalička se ke klukům a dívkám chováme v řadě směrů odlišně, vysvětluje dětský psycholog PhDr. Václav Mertin. Vycházíme přitom z toho, jak sami vnímáme mužskou a ženskou roli. Odmala říkáme: „No to víte, je to kluk, tohle holčičky nedělají. Kluci nepláčou, holky se neperou, nelezou po stromech...“ V některých rodinách díky okolnostem (manželé si přáli syna a narodila se dcera) vychovávají holku spíše jako kluka (platí to samozřejmě i naopak) a pak se skutečně dívka chová klukovsky. Další mechanismus vytváření mužské a ženské role vyplývá z nápodoby mužských a ženských vzorů. První vazba dítěte (cca

v 8 měsících života) je na člověka, ne na mámu nebo na tátu. O rok či o dva později už dítě pokročí ve vnímání a vstřebává a napodobuje mužskou a ženskou roli. Osobně se domnívám, pokračuje dr. Mertin, že mužská a ženská role se u dítěte vytváří v průběhu celého dětství. V rodině se dítě učí, jak se chová táta, máma, jak máma k tátovi a naopak. V literatuře se uvádí jako velmi důležité období 10 - 11 let. Dítě napodobuje jen některé aspekty chování - urovnává si vlasy přesně jako táta, ale zároveň přijímá i určité struktury chování, které se projeví až mnohem později. Někdy se může zdát, že bychom měli vy-

chovávat všechny děti stejně, aby mohly holky jezdit na traktoru, být zastoupené ve sněmovně a naopak aby kluci byli něžní a dokázali utírat dětem zadečky. „To jsou dvě věci,“ vysvětluje dr. Mertin. „Za prvé by nemusel být principiální rozdíl v tom, které činnosti jsem připraven(a) vykonávat, když je potřeba. Za druhé není možné vychovávat univerzálního člověka. Role se musí jasně vymezit. To je kluk, tohle holka a pak obohacovat. Můžeme chtít jen jedno: budu rázný, zodpovědný, rozhodný, tedy chlap. Pak na malém klukovi nemůžeme chtít, aby byl zároveň podřidivý a poslušný. Uděláte zmatek v duši a ve vztazích.“